

Standpunt KVLO t.a.v. de curriculumherziening in het PO en VO t.b.v. het rondetafelgesprek met de vaste commissie voor OCW van de Tweede Kamer op woensdag 19 april 2017

Aan de hand van de omschreven doelen en vragen van het rondetafelgesprek, zal de Koninklijke Vereniging voor Lichamelijke Opvoeding (KVLO) hierbij haar standpunt ten aanzien van de curriculumherziening in PO en VO uiteenzetten.

De doelen van het rondetafelgesprek

- 1 *Inzicht krijgen in het proces/draagvlak van de totstandkoming van de uitkomsten verdiepingsfase Onderwijs2032*

De KVLO was blij met de verdiepingsfase, omdat het vak bewegingsonderwijs/lichamelijke opvoeding (LO) en het leergebied bewegen en sport in het eindadvies van het Platform Onderwijs2032 helemaal was verdwenen, hoewel zij wel nadrukkelijk het belang van goed en voldoende LO onderschreef. Het werd nog eens duidelijk dat het vak niet eenvoudig is onder te brengen bij algemene domeinen, waardoor het telkens dreigt te verdwijnen (zie ook de uitnodiging voor deze rondetafelgesprekken op grond van de 'oude' domeinindeling). De KVLO had gepleit voor een expliciete plaats in het kerncurriculum, naast taal en rekenen, vanuit een eigen domein, zoals dat nu ook in het VO vorm heeft gekregen, maar tevergeefs.

Uit de enquête onder onze leden (docenten LO) blijkt dat 85% van de leden achter het KVLO-standpunt staat voor LO als kernvak vanuit een eigen domein. Daarnaast geven de leden aan samen te willen werken met andere vakgebieden en de kinderen keuzemogelijkheden te willen geven. Veel leden geven aan dat het vak, naast goed leren bewegen (aanleren van motorische basisvaardigheden), bij uitstek geschikt is om meer aandacht aan persoonsvorming, sociale vorming en themagericht onderwijs te besteden.

Op vrijdag 30-09-2016 kwamen ruim 150 leden bijeen om met elkaar te debatteren over het eindadvies van Onderwijs2032, om vervolgens hierover aan de hand van enkele stellingen en onderzoeksvragen adviezen te geven aan de staatssecretaris. De gezamenlijke adviezen, waaronder die van de KVLO-leden, zijn samengevoegd tot een gezamenlijk advies van de Onderwijscoöperatie (OC) aan de staatssecretaris; de adviezen van de KVLO zijn daarin goed herkenbaar.

De KVLO kan zich ook goed vinden in de reactie van staatssecretaris op deze adviezen, namelijk dat een koerswijziging van Onderwijs2032 noodzakelijk is.

Het daarop volgende gezamenlijke vervolgvorstel, wat thans voorligt en waarin wordt voorgesteld om voor de ontwikkeling van bouwstenen voor een curriculumherziening in PO en VO de indeling van de huidige kerndoelen in het VO als vertrekpunt te nemen, vindt de KVLO een verstandige aanpak.

Te meer omdat het leergebied 'bewegen en sport', net als nu in het VO, recht doet aan de plaats van het vak en de betekenis van bewegen en sport voor de ontwikkeling van kinderen.

Dit leergebied biedt volop kansen om verbindingen te maken met andere leergebieden en we gaan er vanuit dat de lessen LO als kernvak voor alle leerlingen in zowel PO als VO (wettelijk) voldoende worden geborgd.

Het is bekend dat met betrekking tot persoonsvorming en maatschappelijke participatie, voldoende en goed bewegingsonderwijs/lichamelijke opvoeding bij uitstek zorgt voor bewegingsvaardige leerlingen, die verantwoord en met plezier kunnen deelnemen aan de sport- en bewegingscultuur. Leerlingen kunnen daardoor van jongs af aan een actieve leefstijl verwerven, met alle positieve gevolgen van dien voor onder andere de gezondheid, identiteit en sociale ontwikkeling. Juist in het debat waar het gaat over de gelijkheid van bewegingskansen voor alle leerlingen, *kan het onderwijs in bewegen bij uitstek het verschil maken en als voorbeeld dienen.*

2 *Inzicht krijgen in de verhouding tussen de vakoverstijgende vakken in relatie tot de kenniscomponent*

De KVLO is van mening dat er alleen meerwaarde gevonden kan worden in vakoverstijgende vaardigheden wanneer deze worden gedragen en ondersteund door basisvaardigheden. Met andere woorden, naast basiskennis hebben leerlingen ook basisvaardigheden nodig. Vakoverstijgende vaardigheden kunnen niet in de plaats komen van basisvaardigheden.

Met betrekking tot het leergebied bewegen en sport vormen motorische vaardigheden de noodzakelijke basis voor succesvolle deelname aan bewegingssituaties en daarmee direct voor een actieve (sportieve) leefstijl voor een leven lang (gezond) bewegen. De KVLO pleit er dan ook voor om vanwege dit grote belang geen risico te nemen en LO een duidelijke en heldere plek te geven in het curriculum: 'een vaste basis voor iedere leerling'. Dat wil zeggen *motorische vaardigheden als een 'verplicht onderdeel van een vaste kern van basisvaardigheden'* (naast taal en rekenen), zoals dat op dit moment ook is geborgd in het VO en in lijn met de ambitie van het 'Plan van Aanpak Bewegingsonderwijs in het PO' van het Kabinet (januari 2015). Met daarbij de mogelijkheid tot verdieping en verbreding, zoals dat bijvoorbeeld nu ook al vorm wordt gegeven bij LO-2 als examenvak (vmbo) en 'Bewegen, Sport en Maatschappij' (BSM) in de bovenbouw van het havo en vwo, dat door het Platform Onderwijs2032 genoemd werd als 'best practice' voor verbreding en verdieping.

De KVLO onderschrijft met Onderwijs2032 de grote betekenis van het vak voor de persoonlijke ontwikkeling en wil er graag op wijzen dat LO als geen ander vak een jarenlange traditie heeft waar het gaat om de verbinding met de samenleving en maatschappij, i.c. de omringende beweeg- en sportcultuur (sportverenigingen, lokale en regionale schoolsportontmoetingen, etc.). Hierbinnen zijn burgerschapsvaardigheden aan de orde van de dag. Zoals winst en verlies leren nemen, volgens de regels van het spel spelen in de wetenschap dat zonder de ander (als tegen- en of medespeler) het spel niet mogelijk is en verschillende rollen leren spelen, zoals die van aanvoerder, spelleider of scheidsrechter. Maatschappelijke en sociale vaardigheid, onder meer in termen van 'het tonen van respect voor anderen', leren samenwerken, leren samenspelen, is een van de belangrijkste voorwaarden en kernwaarden om deel te kunnen nemen aan de lessen LO en de omringende beweeg- en sportcultuur. Of leerlingen het nu willen of niet, ze worden er juist tijdens deze lessen mee geconfronteerd.

Het is gebleken dat LO zich dus ook goed laat verbinden met vakoverstijgende thema's, zoals sociale vaardigheid en gezondheid, maar dat de kern van het motorisch leren, juist vanwege haar bijzondere en complexe karakter, zich niet vanzelfsprekend laat verplaatsen naar vakoverstijgende thema's. Immers motorische vaardigheden, fysieke ontmoeting en veiligheid zijn typisch en uniek voor dit vakgebied en vragen, vanwege de kwetsbaarheid en risico's, om ambachtelijk vakmanschap met een gedegen basis.

Gelet op het unieke vakkarakter van de lichamelijke opvoeding, met enerzijds de motorische vaardigheden, de fysieke en sociale kwetsbaarheid en de bijzondere randvoorwaarden (bevoegdheid, aansprakelijkheid, accommodatie) en anderzijds de brede vakoverstijgende betekenis en effecten (gezondheid, burgerschap, sociaal-emotionele ontwikkeling, respect), acht de KVLO het logisch en verstandig daar ook duidelijkheid over te geven en geen ruimte te laten voor vrijblijvendheid of onduidelijkheid over de kwaliteit en verantwoordelijkheid voor dit leergebied.

3 Inzicht krijgen in de inhoudelijke aanpassingen

De huidige indeling van de leergebieden in de onderbouw van het VO biedt naar onze mening voldoende ruimte voor doorontwikkeling van het curriculum, zowel in het PO als in het VO, zolang de vakdocenten daarin betrokken blijven. Binnen het eigen leergebied wordt er naar onze indruk nu al behoorlijk ontwikkeld en inhoudelijk aangepast, zowel binnen het eigen leergebied als tussen de leergebieden op vakoverstijgende thema's, zoals persoonsvorming en sociale vaardigheden.

Mogelijke vragen

1a Hoe is het nu voorliggende voorstel tot stand gekomen?

Op grond van de ingebrachte adviezen naar aanleiding van enquêtes en bijeenkomsten met docenten (zie onder punt 1 bij Doelen).

1b Heeft het nu voorliggende voorstel voldoende draagvlak?

Wat de KVLO betreft heeft dat ruim voldoende draagvlak; immers uit de enquêtes en ledenbijeenkomsten is gebleken dat 85% van de leden voor LO als kernvak is vanuit een eigen domein, zoals dat thans is geregeld (met het leergebied bewegen en sport) in het VO. Daarnaast heeft de inzet en rol van de vakdocenten ruim draagvlak.

2a Wat betekenen de vakoverstijgende vakken voor de didactiek?

Wat de KVLO betreft zouden leraren samen moeten onderzoeken op welke wijze vakoverstijgende samenwerking mogelijk wordt. Daarbij is het van belang dat de samenwerking vanuit de vakken en het thema logisch is en dat het resultaat een duidelijk toegevoegde waarde heeft en niet een krampachtig compromis is van 'wel de klok horen luiden, maar niet weten waar de klepel hangt'.

2b Hoe verhouden vakoverstijgende vakken zich tot kennis

Zie onder punt 2 bij Doelen hoe de vakoverstijgende vakken zich verhouden tot kennis, met daarbij de nadrukkelijk toevoeging dat naast basiskennis het ook gaat over basisvaardigheden.

3a In hoeverre moeten maatschappijvraagstukken/burgerschap multidisciplinair worden aangepakt?

Dat hang er vanaf in hoeverre deze al dan niet impliciet aan de orde komen en in welke mate vakken elkaar multidisciplinair kunnen versterken, zodat het toegevoegde waarde krijgt. Dat zal in de vervolgfase moeten blijken.

3b Wat betekent het nu voorliggende voorstel voor de inhoud van het onderwijs?

Dat het onderwijs goed is afgestemd op wat leerlingen persoonlijk en samen nodig hebben om met elkaar een kwalitatief goed bestaan te kunnen opbouwen; thuis, in de buurt, op het werk en in de vrijetijd.

Meer specifiek voor het bewegingsonderwijs/lichamelijke opvoeding:

Het voorliggende voorstel sluit inhoudelijk goed aan bij de toekomstverkenning *Human movement and sports in 2028. Een blik in de toekomst van lichamelijke opvoeding/bewegingsonderwijs en sport op school* (HMS2028), een publicatie van de SLO, de KVLO en de gezamenlijke ALO's (Werkgroep Toekomstvisie LO 2011).

Het onderwijs zal ook in de toekomst gericht zijn op het ontwikkelen van een meervoudige deelnamebekwaamheid. In HMS2028 worden de deelnamebekwaamheden genoemd die nodig zijn om aan een bewegingssituatie te kunnen deelnemen. Die vinden we ook terug in actuele leerplankaders voor bewegingsonderwijs en het actuele beroeps- en opleidingsprofiel.

Zo is het afgelopen jaar met het oog op de toekomst gewerkt aan een nieuw *Beroepsprofiel leraar lichamelijke opvoeding* (2017). Bij de herijking is nauw aangesloten bij het 'voorstel bekwaamheidseisen' van de Onderwijscoöperatie (2014). Ook zijn actuele ontwikkelingen die van invloed zijn op het leergebied bewegen en sport geanalyseerd en geïnterpreteerd.

Tegen deze achtergrond en in aansluiting op het leerplankader *Sport, bewegen en gezonde leefstijl/Bewegen en sport* (SLO 2015) richt het onderwijs zich op de volgende kernen:

1. (samen) beter leren bewegen
2. bewegen leren regelen
3. leren over bewegen en bewegen waarderen, zoals gezond bewegen.

Haalbaarheid tijdpad vervolgtraject

Vanwege het feit dat het proces nu al een flinke achterstand heeft opgelopen, vragen wij ons af of het niet verstandiger is om een extra jaar de tijd te nemen. We zijn bang dat als we nu hals over kop nog docenten moeten gaan werven, wat met al die vakanties in april en mei lastig zal worden, er bij docenten en management stress en ongemak ontstaat en we een valse start maken. Om tot een zorgvuldige en evenwichtige samenstelling te komen van docenten en ontwerpteams, is naar onze mening meer tijd nodig.

Zeist, 5 april 2017

Jan Rijpstra (voorzitter)

Cees Klaassen (directeur)